

ЕКОНОМІКА

УДК 330.131.7:656.6

УРОВЕНЬ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ КАК КРИТЕРИЙ ОТБОРА УЧАСТНИКОВ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТОВ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ВОДНОМ ТРАНСПОРТЕ

Аверичев И.Н., аспирант, ст. преподаватель кафедры экономики и менеджмента, Киевская государственная академия водного транспорта имени гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного (Украина)

Аверичев І.М. Рівень економічної безпеки як критерій відбору учасників реалізації проектів державно-приватного партнерства на водному транспорті.

У статті запропоновано в якості критерію відбору учасників реалізації проектів державно-приватного партнерства використовувати рівень економічної безпеки. Підкреслюється, що більш високий рівень економічної безпеки забезпечує підприємству вищу конкурентну позицію на ринку та знижує фінансові ризики держави щодо успішної реалізації проекту. Також підкреслено, що чим вищий рівень економічної безпеки показав результат оцінювання, тим більше шансів повинно мати підприємство для надання державної підтримки, а також при визначенні її умов, форми та обсягів. Обґрунтовується методика оцінювання економічної безпеки на прикладі підприємств водного транспорту. Розглянуто, що як показує світова практика розвиток державно-приватного партнерства в галузі сприяє розвитку її інфраструктури, заощадженню енергетики, появі нових робочих місць, дієвому соціальному захисту. Запропонований інтегральний показник визначення рівня економічної безпеки та градація рівнів економічної безпеки. Використання критерію дозволить знизити ризик витрат держави у випадку розірвання договору державно-приватного партнерства, а також оптимально розподілити ризик між державою та приватним партнером та забезпечить розвиток інфраструктури підприємства на довгострокову перспективу.

Ключові слова: рівень економічної безпеки, оцінка рівня економічної безпеки, критерій відбору, державно-приватне партнерство.

Аверичев И.Н. Уровень экономической безопасности как критерий отбора участников реализации проектов государственно-частного партнерства на водном транспорте.

В статье предложен в качестве критерия отбора участников реализации проектов государственно-частного партнерства использовать уровень экономической безопасности. Подчеркивается, что более высокий уровень экономической безопасности обеспечивает предприятию высокую конкурентную позицию на рынке и снижает финансовые риски государства по успешной реализации проекта. Также подчеркнуто, что чем выше уровень экономической безопасности показал результат оценивания, тем больше шансов должно иметь предприятие для предоставления государственной поддержки, а также при определении его условий, формы и объемов. Обосновывается методика оценки экономической безопасности на примере водного транспорта. Рассмотрены, что как показывает мировая практика государственно-частного партнерства в области способствует развитию ее инфраструктуры, экономии энергии, появлению новых рабочих мест, действенному социальной защите. Предложенные интегральный показатель определения уровня экономической безопасности и градация уровней экономической безопасности. Использование критерия позволит снизить риск расходов государства в случае расторжения договора государственно-частного партнерства, а также оптимальное распределение рисков между государством и частным партнером и обеспечить развитие инфраструктуры предприятия на долгосрочную перспективу.

Ключевые слова: экономический закон, экономическая категория, рынок, цена, методы анализа, эластичность, "условия" торговли.

Averichev I. The level of economic security as a criterion for the selection of participants implementation of public-private partnerships on water transport.

This paper proposes a criterion in selecting participants projects PPP use level of economic security. It is emphasized that higher levels of economic security company provides higher competitive position in the market and reduce financial risk state to a successful project. Also emphasized that the higher level of economic security evaluation result showed, the more likely the company must have for state aid, as well as defining its terms, forms and volumes. Grounded methodology of evaluation of economic security on the example of water transport. We consider that as international practice shows the development of public-private partnership in the field contributes to the development of infrastructure, saving energy, creation of new jobs, effective social protection. The proposed integral factor determining the level of economic security and economic security grading levels. Using the criterion will reduce the risk of government spending in the event of termination of the contract of public-private partnerships, and optimal allocation of risk between the state and the private partner and provide infrastructure on a long-term perspective.

Keywords: economic law, economic category, market, price, methods of analysis, elasticity, the "conditions" of trade.

Постановка проблеми. Як показує світова практика розвиток державно-приватного партнерства в галузі сприяє розвитку її інфраструктури, заощадженню енергетики, появі нових робочих місць, дієвому соціальному захисту тощо. Для співробітництва державного та приватного сектору з метою підвищення конкурентоспроможності та залучення інвестицій в економіку України створено законодавче підґрунтя. Але постає проблема визначення процедури конкурсного відбору учасників реалізації проектів державно-приватного партнерства [4].

Аналіз останніх досліджень та невирішена частина проблеми. Розвитку державно-приватного партнерства присвячені праці Амунца Д.М., Безгодова С.А., Варнавського В.Г., Михеева В.А., Полякова О.М. Але процедура конкурсного відбору учасників реалізації проектів державно-приватного партнерства залишається не визначеною. З іншого боку одним із важливих показників наявності економічного потенціалу на підприємстві є рівень його економічної безпеки [2]. Оскільки він збільшує вірогідність успішної реалізації таких проектів.

Мета дослідження. Розробка критеріїв відбору учасників реалізації проектів державно-приватного партнерства для підприємств водного транспорту з урахуванням рівня економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Успіх реалізації проекту у формі державно-приватного партнерства залежить від прозорості проведеного конкурсу. Оскільки тільки на таких умовах забезпечується вибір найбільш економічно вигідного проекту та надійного партнера [5]. З іншого боку високий рівень економічної безпеки свідчить про сильну конкурентну позицію на ринку та знижує фінансові ризики держави щодо успішної реалізації проекту. Тому ми пропонуємо використовувати в якості критерію відбору таких проектів рівень економічної безпеки підприємства. Для прикладу розглянемо методику оцінювання рівня економічної безпеки на підприємствах водного транспорту [1].

Для ідентифікації загроз та оцінки рівня безпеки підприємств використовуються дані, отримані з різних джерел інформації. Серед них правові та інші вимоги до безпеки; записи пригод; результати перевірок системи менеджменту безпеки; передача інформації від співробітників та інших зацікавлених сторін; інформація, що отримується в результаті консультацій співробітників з питань безпеки,

перегляду та вдосконалення діяльності на робочих місцях (ці дії за своїм характером можуть бути або відповідними, або попереджувальними); інформація про кращу практику, типовим ризикам в аналогічних організаціях; промислові стандарти; застереження уряду; фінансова звітність підприємства; техніко-економічні звіти тощо [3].

Оцінка економічної безпеки на водному транспорті повинна розглядати правдоподібність подій і всі їх наслідки, перераховані нижче: фізичні загрози та ризики появи несправностей, наприклад, функціональну відмову, випадковий збиток, зловмисне заподіяння шкоди, терористичні або кримінальні дії; загрози і ризики, що виникають в процесі діяльності, включаючи управління забезпеченням безпеки, людський фактор та інші дії, що впливають на роботу, стан і безпеку організації; природні явища (шторм, повінь і так далі), які можуть призвести до того, що заходи щодо забезпечення безпеки та збереження обладнання виявляються неефективними; фактори, що не знаходяться під контролем організації, наприклад, дефекти устаткування і недоліки сервісу, що надається зовнішніми організаціями; загрози та ризики з боку зацікавлених сторін, наприклад, невиконання обов'язкових вимог або нанесення збитку репутації на ВТ; установку обладнання із забезпечення безпеки, включаючи заміну, технічне обслуговування і так далі.

До того ж необхідно враховувати події на ринку споживачів: зниження попиту на транспортні послуги; комерційна недозавантаженість, додаткові незаплановані витрати, зміна валютного курсу тощо. Після визначення конкретного переліку загроз, ті що притаманні розглянутому виду діяльності в ланцюзі надання послуг, проводиться оцінка наслідків для конкретного бізнесу при реалізації виділених загроз і визначається ймовірність реалізації цих загроз. На підставі отриманих даних, визначається рівень економічної безпеки.

Для оцінки існуючого рівня економічної безпеки підприємства водного транспорту та аналізу його достатності нами розроблено графоаналітичний метод аналізу «Радар економічної безпеки» [1]. Радар будується на основі векторів, довжина яких залежить від співвідношення рівня окремих складових економічної безпеки на досліджуваному підприємстві із еталонним рівнем та врахуванням їх вагомості.

Відповідно до цього методу рівень економічної безпеки відображається у вигляді радару-многокутника, кути якого являють собою окремі функціональні складові економічної безпеки на водному транспорті (рис. 1).

На рис. 1. 1 – економічно-господарська складова ЕБ, 2 – фінансова складова ЕБ, 3 – інноваційно-інвестиційна складова ЕБ, 4 – інформаційна складова ЕБ, 5 – правова складова ЕБ, 6 – фізична складова ЕБ, 7– техніко-технологічна складова ЕБ, 8 – екологічна складова ЕБ, 9 – інтелектуальна складова ЕБ, 10 – кадрова складова ЕБ, 11 – організаційна складова ЕБ. Рівень економічної безпеки, 100 – еталонне значення вектору.

Рис. 1. Графічне представлення методу оцінки «Радар економічної безпеки».

За еталонний рівень приймаємо середньогалузеві або нормативні значення показників, що визначаються середньогалузевими тенденціями та нормативними актами.

Але в деяких випадках середньогалузеві показники, наприклад, обсяг доходу, вартість капіталу, обсяги прибутку не доцільно використовувати, тому що існує велика розбіжність у масштабах робіт на підприємствах водного транспорту.

В цьому випадку пропонується використовувати планові значення на підприємствах.

Розрахунок довжини вектора проводиться за формулою:

$$B_{\kappa} = \left(\sum_{i=1}^n \frac{P_i}{P_{ie}} \cdot q_i \right) \cdot 100$$

де κ - кількість груп показників.

P_i – значення показника по досліджуваному підприємству

P_{ie} – значення показника при еталонній/нормативній безпеці.

q_i – вагомість показника

n – кількість показників у групі

Процедура визначення показників економічної безпеки за окремими видовими проявами здійснюється за формулами. Якщо параметр тим кращий, чим більше його значення за загальною прийнятою методикою. Якщо показник тим кращий, чим менше його значення, його розрахунок здійснюється за оберненою формулою.

На основі розробленої системи показників оцінки рівня економічної безпеки інтегральний показник який визначається, розраховувати за формулою:

$$P = 0,19 \cdot E_{\Gamma} + 0,17 \cdot \Phi_{\text{ін}} + 0,149 \cdot \Pi + 0,043 \cdot \text{Інф} + 0,064 \cdot \text{Пр} + 0,043 \cdot \text{Фіз} + 0,085 \cdot \text{ТТ} + 0,043 \cdot \text{Е} + 0,064 \cdot \text{Інт} + 0,106 \cdot \text{К} + 0,043 \cdot \text{Ор}$$

де E_{Γ} – значення економічно-господарської складової, $\Phi_{\text{ін}}$ – значення фінансової складової, Π – значення інноваційно-інвестиційної складової, Інф – значення інформаційної складової, Пр – значення правової складової, Фіз – значення фізичної складової, ТТ – значення техніко-технологічної складової, Е – значення екологічної складової, Інт – значення інтелектуальної складової, К – значення кадрової складової, Ор – значення організаційної складової.

Коефіцієнти вагомості складових економічної безпеки визначені шляхом розрахунку їх питомої ваги в загальній системі показників економічної безпеки.

Отриманий результат співставляється з запропонованою градацією рівня економічної безпеки таблиця 1.

Таблиця 1

Градація рівнів економічної безпеки		
Рівень економічної безпеки	Діапазон довжини вектору	Характеристика
Абсолютна	100-90	система автоматично здійснює моніторинг та мінімізацію загроз
Задовільна	89-60	вчасно виявляються загрози, які не виявили при автоматичному моніторингу, і ліквідуються за допомогою застосування спеціальних заходів
Прийнятна	59-40	підприємство виконує умови та нормативи забезпечення безпечних умов праці та функціонування, проте не має ефективної системи управління ЕБ
Не задовільна	39-20	підприємство не має можливості постійно здійснювати моніторинг загроз, не може прогнозувати їх появу
Критична	Менше 19	умови в яких підприємству загрожує небезпека

Чим вищий рівень економічної безпеки показав результат оцінювання, тим більше шансів повинно мати підприємство для надання державної підтримки, а також при визначенні її умов, форми та обсягів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання якості критеріїв відбору учасників реалізації проектів державно-приватного партнерства дозволить знизити ризик значних витрат держави у випадку розірвання договору державно-приватного партнерства та тривалість реалізації проектів. Оптимальне розподілити ризик між державою та приватним партнером та забезпечити розвиток інфраструктури підприємства довготривалу перспективу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Аверічев І.М. Методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки на підприємствах водного транспорту України / І.М.Аверічев // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія "Економіка і управління". – Вип., 26. – К.: ДЕТУТ, 2013. – С. 175 – 182.
2. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2004. — 316 с.
3. Рєпіна І.М., Єрмолаєв П.В. Тернарна модель ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства. Економіка Менеджмент Підприємництва, №23 (II) / 2011.
4. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1.07.2010 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 160. – Орієнтир. – № 34. – С.9-11.
5. <http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=383>
6. Аверічев І.М. Заходи із забезпечення рівня економічної безпеки на підприємствах водного транспорту України / І.М.Аверічев // Водний транспорт. Збірник наукових праць Київської державної академії водного транспорту. – Вип. 1(19). – К.: КДАВТ, РИНЦ 2014. – С. 53–57.
7. Полякова О.М. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми становлення // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.87. – К.: Техніка, 2009. – 288
8. Михеев В.А. Государственно-частное партнерство в реализации приоритетных национальных проектов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.csociety.ru/wind.php?>

УДК 658.3:005.95

ТЕХНОЛОГІЯ HR-МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕЖАХ АНТИСИПАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Адамів М.Є., к.е.н., асистент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)

Петришин Н.Я., к.е.н., доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)

Адамів М.Є., Петришин Н.Я. Технологія HR-менеджменту в межах антисипативного управління підприємствами.

У статті доведено важливість розвитку та підвищення ефективності функціонування соціальної складової антисипативного управління підприємствами з функціональної позиції. Розроблено технологію HR-менеджменту для забезпечення кадрових потреб антисипативного управління на підприємствах. Запропонована технологія HR-менеджменту в межах антисипативного управління підприємств ґрунтується на виконанні п'яти управлінських функцій (планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання), що набувають конкретного змістового наповнення у контексті забезпечення ефективного функціонування та розвитку соціальної складової антисипативного управління. Ретельно обґрунтовано сутність та призначення функцій планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання технології HR-менеджменту для різноаспектного розвитку соціальної компоненти менеджменту підприємств та антисипативного управління зокрема.

Ключові слова: антисипативне управління, кадрові ресурси, HR-менеджмент, технологія, планування, організування, мотивування, контролювання, регулювання.

Адамів М.Є., Петришин Н.Я. Технология HR-менеджмента в пределах антисипативного управления предприятиями.

В статье доказано важность развития и повышения эффективности функционирования социальной составляющей антисипативного управления предприятиями с функциональной позиции. Разработана технология HR-менеджмента для обеспечения кадровых потребностей антисипативного управления на предприятиях. Предложенная технология HR-менеджмента в пределах антисипативного управления предприятий основывается на выполнении пяти управленческих функций (планирования, организации, мотивации, контроля и регулирования), которые приобретают конкретное содержательное наполнение в контексте обеспечения эффективного функционирования и развития социальной составляющей антисипативного управления. Тщательно обосновано сущность и назначение функций планирования, организации, мотивации, контроля и регулирования технологии HR-менеджмента для разноаспектного развития социальной компоненты менеджмента предприятий и антисипативного управления в частности.

Ключевые слова: антисипативное управление, кадровые ресурсы, HR-менеджмент, технология, планирование, организация, мотивация, контроль, регулирование.

Adamiv M., Petryshyn N. HR-management technology within anticipatory management of enterprises.

In the article the importance of development and increasing the effectiveness of functioning of enterprises anticipatory management social component is proved from a functional position. For providing the human needs of anticipatory management at enterprises HR-management technology is developed. The proposed HR-management technology within anticipatory management of enterprises is based on the realization of five management functions (planning, organizing, motivating, controlling and regulation) that acquire the concrete content in the context of ensuring the effective functioning and development of anticipatory management social component. For many-sided development of social component of management at enterprises and anticipatory management in particular the essence and assignment of planning, organizing, motivating, controlling and regulation functions of HR-management technology are grounded thoroughly.

Keywords: anticipatory management, human resources, HR-management, technology, planning, organizing, motivating, controlling, regulation.

Постановка проблеми. Соціально-економічна криза, яка щораз інтенсивніше прогресує під впливом крайньої геополітичної нестабільності в державі, значною мірою дестабілізує вітчизняний підприємницький клімат, створюючи істотні численні перешкоди у функціонуванні суб'єктів господарювання. Провадячи діяльність у край мілливих, непередбачуваних та малопрогнозованих умовах, переважна більшість вітчизняних підприємств не готова та не спроможна конструктивно відповідати на динамічні несприятливі зміни середовища функціонування. В умовах гострих фінансових і матеріально-сировинних ресурсних обмежень власники та керівники підприємницьких структур повинні зосередити свою увагу на управлінському механізмі, що покликаний вирішувати різноманітні проблеми у діяльності суб'єктів господарювання. Мова йде про активне задіяння прогресивних управлінських технологій та інструментів, що ефективно відповідатимуть на сучасні виклики середовища функціонування. Зокрема, у теперішніх умовах управлінському апарату пропонується звернути увагу на антисипативне управління, що спрямоване на завчасне визначення майбутніх змін середовища